

Krig, hvis vi holder os udenfor. I Krigen ser man i de krigsførende Lande, at gode gamle Bygninger bliver skudt ned, men det sker af højere Hensyn, i Fredstid har man herhjemme ødelagt og vil fremdeles ødelægge af Dumhed eller Vindesygge mange udmærkede Bygninger, hvis der ikke sættes Bom derfor, og det kan Nationen ikke se roligt paa. Hvad er der f. Eks. ikke sket her i København? Skønt alle ledende Forsamlinger traadte op for Bevarelsen af den gamle Renæssancegaard paa Østergade, maatte den alligevel vige for en Bygning som den, der er opført dér i Tilslutning til Illums Forretning. Og Harsdorffs herlige Gaard overfor Helligaandskirken, hvor det gamle Løveapotek var, river man ned og opfører en sjælløs sølle Bygning, som nu staar dér. Men den passer i hele den Industrialisme, som synes at være stærkere end Følelsen for, hvad der var kønt, og hvad der havde et nationalt Præg. Vi kan nævne mange Forsyndelser af den Art her i København og ogsaa andre Steder i Landet. Det kan Nationen, som sagt, ikke se roligt paa mere, og da den private Forening ikke kan magte Opgaven, maa Staten træde til.

Den moderne Industrialisme har forsyndet sig i høj Grad mod god Smag i Byerne, Fabriksbyerne og Stationsbyerne, den maa standses, og den kan kun standses ved et Lovgivningsarbejde. Og naar Udstykningen af de meget store Gaarde gaar videre frem, opstaar det store Spørgsmaal, hvordan Stillingen skal være med Hensyn til de gamle Herregaardshovedbygninger. For Landets Vedkommende vil der vel være Tale om 36 Bygninger, for hvis Bevarelse vi maa gaa til de stærkeste Sikkerhedsforanstaltninger, og i Provsbyerne regner man 150. Det er sikkert, at det vil komme til at koste noget, men alt det, det vil komme til at koste, vil hvile i Lovgivningsmagtens Haand. Der sker ikke noget, uden at Rigsdagen kommer til at tage Bestemmelse om det. Hvis den saa mener, at vi har Raad til at lade saadanne Værdier gaa til Grunde, gaar de til Grunde, men saa har vi ogsaa Ansvar for det. Jeg fror for øvrigt, at det vil vise sig, at Ejerne af den Slags gamle Bygninger vil kunne staa sig ved en Lov som den her paatænkte. Det er kun Barbarer — og vi maa forudsætte, at der ingen Barbarer er blandt dem, der ejer disse Bygninger —, som vil komme til at lide under den.

Naar dette Lovforslag gaar gennem Rigsdagen, vil det være rimeligt, at det

faste særlige Syn for Kronborg med flere Slotte — det vil sige Rosenborg og Frederiksborg Slot —, som blev nedsat af Indenrigsministeriet i 1897, falder bort, og at disse 3 Slotte saa lægges fra Indenrigsministeriet ind under Undervisningsministeriet, saa meget mere som disse 3 Slotte netop væsentligst er Museer. Jeg vil henstille til den højtærede Indenrigsminister og den højtærede Undervisningsminister at enes om dette.

Med disse Ord skal jeg anbefale Lovforslaget til velvillig Behandling her i Tinget. Der kan være Enkeltheder deri, som maaske kunde ændres, hvad jeg dog ikke anser for rimeligt, jeg synes, Lovforslaget er godt baade i det enkelte og som Helhed, men der er altid Mulighed for, at et Udvalg vil ændre et eller andet, og naar det blot fastholder det virkelig principielle i Sagen, ser jeg ikke noget betænkeligt deri og skal ved Forhandlingens Afslutning tillade mig at foreslaa Nedsættelse af et Udvalg.

A. C. Meyer: Man tør vist forudsætte, at der i Almindelighed ude paa Landet vises fornøden Pietet overfor gamle Bygninger, hvis kunstneriske og historiske Værdi er saa uomtvistelig, at de bør skaaes for Overlast af enhver som helst Art. Jeg ønsker at understrege dette, fordi jeg synes, at dette Lovforslag ikke bør betragtes som en Trusel overfor dem, der ejer saadanne Bygninger, idet disse som Regel anerkender, at hvad der i deres Ejendom er af historisk og kunstnerisk Værdi, bør blive bevaret. Men det ærede Medlem, som nys talte, har sikkert Ret, naar han pegede paa, at man overalt, hvor Forretningshensyn gør sig gældende, ikke viger tilbage for at gaa haardt til Værks overfor det, der har historisk og kunstnerisk Værdi, ja endog til Tider fuldkomment ignorerer dette. For Forretningshensynet maa alle andre Hensyn vige. Det vilde da være formaalistjensligt, om man i en Lov var i Stand til at træde tilstrækkelig kraftigt op imod de Tendenser, der gik ud paa at ødelægge, hvad der har national og æstetisk Værdi. Naturligvis maa Forretningslivet ikke hemmes i sin Virksomhed, det siger sig selv, men ofte gaar man saa haarhændet og hensynsløst til Værks her, at Indgriben fra det offentlige utvivlsomt maa anses for fornøden. Men ogsaa i de Tilfælde, hvor det drejer sig om gamle Herregaarde, Borge, hvor Forretningshensynet ikke spiller nogen Rolle, vil det neppe kunne virke fornærmeligt, at man